

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування головного закладу вищої освіти)

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

(повна назва відокремленого структурного підрозділу)

Циклова комісія

правничих дисциплін

(назва циклової комісії)

“ПОГОДЖЕНО”

Завідувач

Юридичного відділення

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора

з навчально-методичної роботи

_____
(підпис) *С.Л. Флорескул-Світова*
(ініціали та прізвище)

_____
(підпис) *М.Я. Дерев'янчук*
(ініціали та прізвище)

“ ____ ” _____ 20 ____ року

“ ____ ” _____ 20 ____ року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

“Європейське право”

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність

081 “Право”

(код і назва спеціальності)

Галузь знань

08 “Право”

(код і назва галузі знань)

Освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

(назва освітньо-професійного ступеня)

Мова навчання

українська

(вказати: на якій мові читається предмет)

Чернівці, 2020 рік

Силабус навчальної дисципліни**“Європейське право”**

(назва навчальної дисципліни)

складений відповідно до освітньо-професійної програми

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «25» травня 2020 року) та введеної в дію наказом ректора №142 від «27» травня 2020 року.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені (педагогічні) звання)

викладач II-ї кваліфікаційної категорії, А.Д. Доманчук

Профайл викладача (-ів)

[http://college-chnu.cv.ua/article/5f881b83d6f28212d7d8b02f](http://college-chnu.cv.ua/article/5f881b83d6f28212d7d8b02fa.domanchuk@chnu.edu.ua)

E-mail

a.domanchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

середа з 15.00 до 16.00

Силабус навчальної дисципліни обговорено та узгоджено на засіданні циклової комісії

правничих дисциплін

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова циклової комісії

(підпис)

Н.С. Попельницька

(ініціали та прізвище)

Схвалено Методичною радою ВСП «Фаховий коледж ЧНУ імені Юрія Федьковича»

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова методичної ради

(підпис)

О.Я. Білокрила

(ініціали та прізвище)

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

1. Загальні відомості про дисципліну

Анотація. Національні інтереси України безпосередньо пов'язані з поступовою інтеграцією нашої держави в Євросоюз. Одним із найважливіших інструментів для реалізації цієї задачі є Європейське право. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом є першим кроком на шляху інтеграції нашої країни в Євросоюз. З набранням чинності Угоди про асоціацію закріплені в даному документі норми права Європейського союзу стали частиною українського законодавства і створили унікальні умови для регулювання процесів зближення України з європейським інтеграційним об'єднанням.

На сучасному етапі перед Україною стоїть особливе завдання вміло використати потенціал Європейського права для досягнення у стислі строки своєї стратегічної мети – входження до Євросоюзу, тому знання Європейського права, особливостей правового регулювання відносин між європейським інтеграційним об'єднанням та Україною, питань гармонізації законодавства нашої країни з правом Євросоюзу вкрай необхідні юристам.

Вивчення навчальної дисципліни «Європейське право» направлено на формування у студентів цілісного уявлення, системних і комплексних знань про поняття, сутність, значення європейського права як особливої комплексної правової системи, про основні принципи, систему, джерела, суб'єкти, галузі і інститути європейського права, що забезпечує європейську інтеграцію; про Європейський Союз як особливе інтеграційне утворення і специфічний суб'єкт міжнародних відносин; формування цілісних поглядів на особливості і проблеми європейських інтеграційних процесів.

Мета навчальної дисципліни – метою навчальної дисципліни «Європейське право» є підготовка фахівця, що володіє знаннями з європейського права і професійними компетенціями, необхідними у правозастосовчій діяльності; ознайомлення з особливостями, основними поняттями, категоріями, інституціями і галузями європейського права, а також отримання навичок роботи з міжнародними договорами та іншими міжнародними нормативно-правовими актами, їх тлумачення стосовно до конкретних ситуацій міжнародного життя.

Завдання вивчення дисципліни «Європейське право»:

- вивчення етапів розвитку права європейських співтовариств та історії створення європейського союзу;
- засвоєння теоретичних положень про поняття, структуру, суб'єкти та джерела права Європейського союзу;
- з'ясування взаємозв'язків Європейського права з міжнародним правом та внутрішнім правом держав-членів Євросоюзу;
- здійснення аналізу договірного механізму регулювання інтеграції в Європейському союзі та системи актів інститутів Євросоюзу;
- розгляд становлення та розвитку захисту прав людини в ЄС, питань Європейського громадянства;
- ознайомлення із міжнародною правособ'єктністю, договірною практикою, спільними політиками і напрямками діяльності Європейського союзу;
- опанування вчень про простір свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу;

- вивчення шенгенського права ЄС;
- засвоєння основ правового регулювання відносин України з Європейським союзом;
- оволодіння положеннями матеріального права Європейського союзу в структуру якого входить: економічний і валютний союз, внутрішній ринок ЄС, фінансові відносини ЄС, правове регулювання державних закупівель, транспортне право ЄС, корпоративне право ЄС, трудове право ЄС;
- використання набутих теоретичних знань на практиці.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Європейське право» може вивчатись паралельно або по завершенню вивчення дисципліни «Теорія держави і права».

Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- поняття, сутність та основні принципи права Європейського Союзу;
- співвідношення міжнародного права, права ЄС та національного права держав-членів ЄС;
- основні механізми правового регулювання відносин ЄС, держав-членів ЄС та інших держав;
- основи правового статусу людини і громадянина за правом ЄС;
- порядок вирішення спорів та здійснення судової юрисдикції в ЄС;
- правові засади єдиної валютної політики та спільної економічної політики ЄС;
- правові основи внутрішнього ринку;
- правове регулювання фінансових відносин ЄС;
- правове регулювання державних закупівель ЄС;
- транспортне право ЄС;
- корпоративне право ЄС;
- трудове право ЄС.

вміти:

- кваліфікувати існуючі правовідносини, що регулюються нормами права ЄС;
- висвітлити зміст і значення норм права ЄС;
- застосовувати на практиці норми права ЄС;
- тлумачити та використовувати норми національного законодавства, з урахуванням положень права ЄС.

сформувати наступні компетенції:

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, оцінка її достовірності, використання сучасних інформаційних технологій і баз даних.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

Знання основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві

Знання основ права Європейського Союзу.

Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів Європейського права.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності.

Навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навички самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Програмні результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких освітньо-професійних якостей як:

- соціально-гуманітарна ерудованість – вміння оцінити недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему;
- дослідницькі навички – вміння самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;
- комунікація – володіння базовими навичками риторики, донесення до респондента матеріалу з певної проблематики доступно і зрозуміло, пояснення характеру певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту;
- професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій – належне використання статистичної інформації, отриманої з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності, вільне використання для професійної діяльності доступних інформаційних технологій і баз даних;
- праворозуміння – виявлення знань і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи, демонстрування необхідних знань та розуміння сутності і змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права, вміння пояснити природу та зміст основних правових явищ і процесів;
- правозастосування – застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки, готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях, надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни “Європейське право”						
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	Модулів	
Денна	2	3-4	3	90	2	ЗАЛІК

2.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

№ за/п	Теми	Усього годин
МОДУЛЬ 1.		
Інституційне право та право зовнішніх зносин Європейського союзу		
1.	Тема 1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу	5
2.	Тема 2. Поняття, структура, суб'єкти та джерела права Європейського союзу. Співвідношення права Європейського союзу з міжнародним правом та внутрішнім правом держав-членів Євросоюзу	6
3.	Тема 3. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі. Система актів інститутів Європейського союзу	5
4.	Тема 4. Права людини в Європейському союзі. Європейське громадянство	5
5.	Тема 5. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини	5
6.	Тема 6. Міжнародна правосуб'єктність, договірна практика, спільні політики і напрямки діяльності Європейського союзу	5
7.	Тема 7. Простір свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу	5
8.	Тема 8. Шенгенське право	5
9.	Тема 9. Правове регулювання відносин України з Європейським союзом	5
Разом за модулем 1		46
Модуль 2.		
Матеріальне право Європейського союзу		
10.	Тема 10. Економічний і валютний союз	5
11.	Тема 11. Внутрішній ринок Європейського союзу	5
12.	Тема 12. Правове регулювання конкуренції на внутрішньому ринку Європейського союзу	5
13.	Тема 13. Правове регулювання фінансових відносин Європейського союзу	4
14.	Тема 14. Правове регулювання ринку цінних паперів у Європейському союзі	5
15.	Тема 15. Транспортне право Європейського союзу	5
16.	Тема 16. Правове регулювання державних закупівель	5
17.	Тема 17. Корпоративне право Європейського союзу	5
18.	Тема 18. Трудове право Європейського союзу	5
Разом за модулем 2		44
Усього за курс		90

2.2.1. Теми лекційних занять

№ за/п	Назва теми
1.	Тема 1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу
2.	Тема 2. Поняття, структура, суб'єкти та джерела права Європейського союзу. Співвідношення права Європейського союзу з міжнародним правом та внутрішнім правом держав-членів Євросоюзу
3.	Тема 3. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі. Система актів інститутів Європейського союзу
4.	Тема 4. Права людини в Європейському союзі. Європейське громадянство
5.	Тема 5. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини
6.	Тема 6. Міжнародна правосуб'єктність, договірна практика, спільні політики і напрямки діяльності Європейського союзу
7.	Тема 7. Простір свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу
8.	Тема 8. Шенгенське право
9.	Тема 9. Правове регулювання відносин України з Європейським союзом
10.	Тема 10. Економічний і валютний союз
11.	Тема 11. Внутрішній ринок Європейського союзу
12.	Тема 12. Правове регулювання конкуренції на внутрішньому ринку Європейського союзу
13.	Тема 13. Правове регулювання фінансових відносин Європейського союзу
14.	Тема 14. Правове регулювання ринку цінних паперів у Європейському союзі
15.	Тема 15. Транспортне право Європейського союзу
16.	Тема 16. Правове регулювання державних закупівель
17.	Тема 17. Корпоративне право Європейського союзу
18.	Тема 18. Трудове право Європейського союзу

2.2.2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми
Модуль 1. Інституційне право та право зовнішніх зносин Європейського союзу	
1.	Тема 1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу
2.	Тема 2. Поняття, структура, суб'єкти та джерела права Європейського союзу. Співвідношення права Європейського союзу з міжнародним правом та внутрішнім правом держав-членів Євросоюзу
3.	Тема 3. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі. Система актів інститутів Європейського союзу
4.	Тема 6. Міжнародна правосуб'єктність, договірна практика, спільні політики і напрямки діяльності Європейського союзу
5.	Тема 7. Простір свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу
6.	Тема 9. Правове регулювання відносин України з Європейським союзом
Модуль 2. Матеріальне право Європейського союзу	
7.	Тема 11. Внутрішній ринок Європейського союзу
8.	Тема 12. Правове регулювання конкуренції на внутрішньому ринку Європейського союзу
9.	Тема 13. Правове регулювання фінансових відносин Європейського союзу
10.	Тема 14. Правове регулювання ринку цінних паперів у Європейському союзі
12.	Тема 17. Корпоративне право Європейського союзу

2.2.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
Змістовий модуль 1. Інституційне право та право зовнішніх зносин Європейського союзу	
1.	Тема 4. Права людини в Європейському союзі. Європейське громадянство
2.	Тема 5. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини
3.	Тема 8. Шенгенське право
Змістовий модуль 2. Матеріальне право Європейського союзу	
4.	Тема 10. Економічний і валютний союз
5.	Тема 15. Транспортне право Європейського союзу
6.	Тема 18. Трудове право Європейського союзу

2.2.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
Модуль 1. Інституційне право та право зовнішніх зносин Європейського союзу	
1.	Тема 1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу
2.	Тема 2. Поняття, структура, суб'єкти та джерела права Європейського союзу. Співвідношення права Європейського союзу з міжнародним правом та внутрішнім правом держав-членів Євросоюзу
3.	Тема 3. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі. Система актів інститутів Європейського союзу
4.	Тема 4. Права людини в Європейському союзі. Європейське громадянство
5.	Тема 5. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини
6.	Тема 6. Міжнародна правосуб'єктність, договірна практика, спільні політики і напрямки діяльності Європейського союзу
7.	Тема 7. Простір свободи, безпеки та юстиції в рамках Європейського союзу
8.	Тема 8. Шенгенське право
9.	Тема 9. Правове регулювання відносин України з Європейським союзом
Змістовий модуль 2. Матеріальне право Європейського союзу	
10.	Тема 10. Економічний і валютний союз
11.	Тема 11. Внутрішній ринок Європейського союзу
12.	Тема 12. Правове регулювання конкуренції на внутрішньому ринку Європейського союзу
13.	Тема 13. Правове регулювання фінансових відносин Європейського союзу
14.	Тема 14. Правове регулювання ринку цінних паперів у Європейському союзі
15.	Тема 15. Транспортне право Європейського союзу
16.	Тема 16. Правове регулювання державних закупівель
17.	Тема 17. Корпоративне право Європейського союзу
18.	Тема 18. Трудове право Європейського союзу

3. Система контролю та оцінювання

3.1. Види та форми контролю

Поточний контроль здійснюють під час проведення кожного семінарського і практичного заняття. Він передбачає оцінювання: теоретичної підготовленості студента до проведення занять із зазначеної теми (у тому числі й самостійно опрацьованого матеріалу); виступу на семінарських заняттях.

Формами контролю знань є усне опитування на семінарських заняттях, заслуховування доповідей, підготовлених студентами та показ презентацій, перевірка письмових робіт, тестування, розв'язування ситуаційних завдань.

Модульні контрольні роботи складаються з декількох варіантів, які включають теоретичні та тестові завдання за темами модулю.

Принцип розв'язання тестових завдань полягає у наступному: із запропонованих відповідей необхідно вибрати єдиний правильний варіант.

Тестові завдання закритої форми, що пропонуються студентам, являють собою питання з відповідями, серед яких необхідно вказати правильну. Слід мати на увазі, що правильною може бути тільки одна відповідь, оскільки для перевірки повноти знань і умінь використовується тип тестового завдання «множинний вибір – єдина відповідь», яку і необхідно відмітити будь-якою позначкою.

Формами підсумкового контролю є залік.

3.2. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Європейське право» є:

- контрольні роботи;
- тестові завдання;
- розв'язування ситуаційних завдань;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі види роботи);
- реферати;
- есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

3.3. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Європейське право»

90-100 балів (A) – ставиться у випадках, коли студент має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати тестові завдання, передбачені програмою дисципліни, засвоїв основну та ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

80-89 балів (B) – ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати тестові завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розв'язанні тестових завдань.

70-79 балів (C) – ставиться, якщо студент засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати тестові завдання, однак викладає матеріал з погіршенням логічної послідовності та окремими неточностями, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається помилок у формулюванні термінів та під час розв'язання тестових завдань.

60-69 балів (D) – ставиться, якщо студент володіє навчальним матеріалом, передбаченим програмою, дає відповіді на поставлені запитання, але не вміє робити певні узагальнення і висновки, нечітко формулює поняття і допускається помилок у розв'язанні тестових завдань.

50-59 балів (E) – ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні запитання, не вміє чітко узагальнити опрацьований матеріал, допустився помилок у розв'язанні тестових завдань.

35-49 балів (FX) – ставиться у випадках, якщо студент не засвоїв матеріал і має лише фрагментарні знання матеріалу навчальної дисципліни, допускається значної кількості помилок у розв'язанні тестових завдань.

1-34 балів (F) – ставиться студенту, який не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні запитання, не вміє або неправильно виконує тестові завдання.

3.4. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота								
Модуль 1								
25 балів								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9
3	3	3	3	3	2	3	2	3
МКР 1 – 5 балів								
Модуль 2								
25 балів								
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18
3	2	3	3	3	3	3	3	2
МКР 2 – 5 балів								
Підсумковий контроль (залік) – 50 балів								
Сума – 100 балів								

T1, T2 ... T18 – теми модулів.

3.5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Перелік питань до заліку

1. Етапи розвитку права європейських співтовариств. Створення Європейського союзу.
2. Амстердамські договори і реформування Європейського союзу.
3. Ніщський договір і розширення Європейського союзу.
4. Лісабонські договори і перспективи розвитку Європейського союзу.
5. Поняття і структура права Європейського союзу.
6. Суб'єкти права Європейського союзу.
7. Джерела права Європейського союзу.
8. Право Європейського союзу і міжнародне право.
9. Право Європейського союзу і внутрішнє право держав-членів.
10. Компетенція Європейського союзу.
11. Договірний механізм регулювання інтеграції в Європейському союзі.
12. Інституційний механізм Європейського союзу.
13. Акти інститутів Європейського союзу.
14. Становлення та розвиток захисту прав людини в ЄС.
15. Європейське громадянство.
16. Хартія основних прав ЄС.
17. Інституційний механізм ЄС у сфері захисту прав людини.
18. Місце Європейської конвенції прав людини у правопорядку Європейського союзу.
19. Міжнародна правосуб'єктність Євросоюзу.
20. Спільна зовнішня політика і політика безпеки.
21. Спільна торговельна політика Євросоюзу.
22. Договірна практика Євросоюзу.
23. Поняття та зміст «спільного доробку» (acquis) Євросоюзу.
24. Правове регулювання простору свободи Європейського союзу.
25. Правові засади простору безпеки Європейського союзу.
26. Заснування та розвиток простору юстиції в рамках Європейського союзу.
27. Політика Європейського союзу стосовно прикордонного контролю, надання притулку та імміграції.
28. Поняття шенгенського acquis Європейського союзу.
29. Співробітництво держав-членів шенгенського простору у сфері прикордонного співробітництва.
30. Візова політика Європейського союзу.
31. Співпраця держав-членів шенгенського простору в рамках шенгенської та візової інформаційних систем.
32. Правопорядок Євросоюзу та правопорядок України.
33. Правові інструменти співпраці України з Євросоюзом.
34. Правові засади асоціації України з Євросоюзом.
35. Гармонізація законодавства України з правом Євросоюзу.
36. Передумови та правові засади єдиної валютної політики.
37. Правові основи спільної економічної політики.
38. Поняття внутрішнього ринку в праві Євросоюзу.
39. Митний союз.
40. Вільний рух товарів.
41. Вільний рух осіб.
42. Свобода заснування та руху послуг.
43. Вільний рух капіталів і платежів.
44. Свободи внутрішнього ринку Європейського союзу і треті країни.
45. Гармонізація законодавства в Європейському союзі.

46. Поняття та правові основи антимонопольної політики та права конкуренції Євросоюзу.
47. Бюджет Євросоюзу та джерела бюджетного регулювання.
48. Бюджетний процес та механізми бюджетного контролю.
49. Особливості та джерела правового регулювання ринку цінних паперів в ЄС.
50. Поняття та правові основи спільної транспортної політики Євросоюзу.
51. Правове регулювання морського транспорту в Євросоюзі.
52. Правове регулювання повітряного транспорту в Євросоюзі.
53. Правове регулювання автомобільного транспорту в Євросоюзі.
54. Правове регулювання внутрішнього водного транспорту в Євросоюзі.
55. Правове регулювання залізничного транспорту в Євросоюзі.
56. Правове регулювання комбінованого транспорту в Євросоюзі.
57. Передумови та підстави для запровадження основ правового регулювання державних закупівель на рівні ЄС.
58. Загальна характеристика правового регулювання юридичних осіб в Євросоюзі.
59. Гармонізація корпоративного права в Євросоюзі.
60. Наднаціональні компанії в праві Євросоюзу.
61. Гармонізація корпоративного права України із законодавством Євросоюзу.
62. Заборона дискримінації у трудовому праві ЄС.
63. Регламентація робочого часу та часу відпочинку в праві ЄС.
64. Охорона праці в ЄС.
65. Права працівників ЄС у випадку звільнення.

5. Рекомендована література

5.1. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
4. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
6. Хартія основних прав Європейського Союзу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text
7. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
8. Протокол про роль національних парламентів у Європейському Союзі – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_621#Text
9. Протокол (№ 3) про Статут Суду Європейського Союзу (Протокол про Статут Суду Європейського економічного співтовариства) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_618#Text
10. Договір про заснування європейського співтовариства з атомної енергії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_027#Text
11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Європейським Співтовариством з атомної енергії про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956_003#Text
12. Єдиний європейський акт // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_028#Text
13. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_261#Text
14. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
15. Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-IV#Text>
16. Програма інтеграції України до Європейського Союзу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text>
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2014-%D0%BF#Text>
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text>

5.2. Додаткова література:

1. Ван Елсуwege П. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як інноваційний правовий інструмент // Право України. – № 8, 2015. – С. 9-16. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/55704092.pdf>
2. Гердеген М. Європейське право: пер. з нім. / Гердеген Матіас. – К.: «К. І. С.», 2018. – 528 с.
3. Давиденко О.І. Правовий статус Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики / О.І. Давиденко // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Випуск 60. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013.
4. Європейське право. Курс лекцій / К.: Атіка, 2009.- 215 с. <http://www.infolibrary.com.ua/books-book-150.html>
5. Європейське право. навч. посіб. / За ред. С. Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с. http://www.culonline.com.ua/Books/Mignar_privat_pravo_Kuzmenko.pdf
6. Європейське право. Право Європейського союзу : підручник : у 4 кн. / за заг. ред. д-ра юрид.наук, проф. В. І. Муравйова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ : Ін Юре, 2015, 2016.
7. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І. В. Яковюка. – К.: Право України, 2012. – 208 с.
8. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010.
9. Корнієнко М.В. Співвідношення права ЄС та європейського права / М.В. Корнієнко // Право і суспільство. – 2012. – № 3.
10. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: моногр. / Т. В. Комарова. – Х.: Право, 2010. – 360 с.
11. Микієвич М.М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія / М.М. Микієвич. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005.
12. Муравйов В., Мушак Н. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче. – 2013. – № 8 [Електронний ресурс]. – URL: <http://veche.kiev.ua/journal/3616/>
13. Право Європейського Союзу : підручник. / За ред. Р. А. Петрова. – Видання сьоме, змінене і доповнене – Київ : Видавництво «Істина», 2017.
14. Право Європейського Союзу: підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків: Право, 2019. – 442 с.
15. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 704 с.
16. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. О. К. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – 883 с.
17. Búrca De G & P. Craig. The evolution of EU law / Craig & De Búrca // Oxford University Press, 2016. – 944 p.
18. Craig P. P. EU law: Text, cases and material / P. P. Craig, de Búrca G. // Oxford University Press, 2019 [i.e. 2002]. – cxlv, 1241 p.

19. European Union Law. Text and Materials / Chalmers Damian, Adam Tomkins, Christos Hadjiemmanuil, Giorgio Monti. – Cambridge: Cambridge University Press, 2016. – СХХVI, 1362

20. Фалалєєва Л., Давиденко О. Особливості реалізації Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу / Л. Фалалєєва, О. Давиденко // Вісник Академії адвокатури України. – К.: Вид. центр Академії адвокатури України, 2012. – Число 2(24).

6. Інформаційні ресурси

6.1. Органи державного управління і національні інститути

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

4. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/>

6.2. Національні науково-дослідні інститути та центри, пошукові системи

1. База українського законодавства в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lawukraine.com

2. Інститут світової економіки і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iweir.org.ua

3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uceps.org – www.ier.kiev.ua – www.eurasia.org/eerc/kyiv/

6.3. Наукові та електронні бібліотеки в Україні

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alpha.rada.kiev.ua>

3. Офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Максимовича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3

4. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lsl.lviv.ua/

6.4. Міжнародні організації

1. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu>

2. Медіа портал Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euractiv.com>

3. Офіційний сайт Європейського парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu>

4. Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu>
5. Офіційний сайт Ради Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu>
6. Офіційний сайт Суду Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.curia.europa.eu>
7. Офіційний сайт Європейського Омбудсмена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces>
8. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org
9. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.un.org
10. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wto.org